

Kommentteja Matti Tuomalan esitelmään

Petri Böckerman

FT, Vanhempi tutkija

Palkansaajien tutkimuslaitos

Suomalaisessa keskustelussa on ollut tapana esittää tiukkoja toimenpidesuosituksia työttömyyden nujertamiseksi ilman, että työttömyyden luonnetta olisi tarkasteltu perustuen erityisesti yksilö- ja yritystason aineistoihin. Toisaalta työttömyys on ehdottomasti tärkein yhteiskunnallinen ongelma nykypäivän Suomessa. Tämän tähden on ymmärrettävää, että ehdotuksia työttömyyden alentamiseksi syntyy suorastaan liukuhihnalta. Puutteellisen empiirisen tutkimustiedon tähden erilaisissa ehdotuksissa koskien verotuksen ja työllisyyden välisiä kytköksiä tulisi kuitenkin korostaa totuttua enemmän epävarmuutta ehdotusten tosiasiallisten – erityisesti pitkän aikavälin – vaikutusten suhteen.

Asianmukaisen empiirisen tutkimuksen risiriitaisuus tulee erinomaisesti ilmi esimerkiksi keskustelussa teknologisesta kehityksestä ja työttömyydestä. Viime aikaisessa keskustelussa ajatuksenahan on usein ollut – kuten Matti Tuomala esitelmänsä alussa toteaa – se, että teknologian kehityksen ripeytyminen (erityisesti tietokone- ja informaatioteknologian leviäminen) selittäisi erityisesti heikosti koulu-

tettujen työntekijöiden työttömyyttä Euroopassa ja toisaalta palkkaerojen tuntuvaa kasvua Yhdysvalloissa, koska palkat ovat siellä joustavia. Nickell ja Bell (1997) ovat tutkineet aihetta empiirisesti OECD-maiden aineistolla. Heidän tutkimuksensa valossa heikosti koulutettujen työntekijöiden työttömyyden *subteellisesta* kasvusta ei ole olemassa kovinkaan selkeää näyttöä Euroopassa. Lisäksi työttömyysvaikutukset eivät ole olleet suurimpia maissa, joissa palkkavaikutukset ovat olleet pienimpiä. Myöskään palkkojen joustavuudesta eri maissa ei ole olemassa yksilötason aineistoihin perustuvia vertailukelpoisia tutkimuksia. Tämän valossa vakiintunut näkemys siitä, että teknologian kehityksen ripeytyminen olisi johtanut matalatuottoisten (ts. heikosti koulutettujen) työntekijöiden työttömyyden pahenemiseen Euroopassa ja toisaalta palkkaerojen kasvuun Yhdysvalloissa on vähintäänkin kyseenalainen.

Yhtenä aukkona empiirisessä tietämyksessä on se, että verotuksen pitkän aikavälin vaikutuksia työllisyyteen ja toisaalta tehtyihin työtunteihin ei ole paljoakaan tarkasteltu tutki-

muksissa.¹ Verokiilalla on luultavasti ollut jotakin tekemistä sen kanssa, että keskimääräinen työaika on alentunut Euroopassa viimeisten vuosikymmenien aikana erityisesti verrattuna Yhdysvaltoihin. Heikosti koulutettujen työntekijöiden aseman parantamiseen tähtävillä toimenpiteillä saattaa olla myös pitkän aikavälin vaikutuksia, joita ei ole nostettu esille keskustelussa. Ainakin osa matalapalkkaisille suunnatuista tukitoimista ”valuu” yritysten hyödyksi alentuneina palkkoina.

Matti Tuomalan esiintuoma julkisen sektorin monopsonivoima on selkeästi unohdettu juonne keskustelussa. Alan Manningin (2003) tuoreessa kirjassa ”Monopsony in Motion”,

¹ Böckerman ja Kiander (2002) tarkastelevat työajan lyhenemiseen johtaneita tekijöitä Suomen kansantaloudessa vuosina 1960–1996. Työajan lyhenemistä selittävät sekä työn tuottavuuden kohoaminen että verokiilan leveneminen.

joka käsittelee monopsonivoimaa työmarkkinoilla, ei ole keskustelua julkisen sektorin monopsonivoimasta. Julkisen sektorin monopsonivoimaa vahvistaa periaatteessa sekin, että julkisella sektorilla on pienempi työntekijöiden vaihtuvuus verrattuna yksityiseen sektoriin. □

Kirjallisuus

- Böckerman, P. ja J. Kiander (2002): Determination of average working time in Finland. *Labour: Review of Labour Economics and Industrial Relations*, vol. 16, Nro 3, 557–568.
- Manning, A. (2003): *Monopsony in Motion. Imperfect Competition in Labor Markets*. Princeton University Press.
- Nickell, S. ja B. Bell (1997): Changes in the distribution of wages and unemployment in the OECD countries. *The American Economic Review*, vol. 86, Nro 2, s. 302–308.